

פרשת קרח

וַיִּקַּח קִרְחָא... וַדָּתָן וְאַבְיָתָם... וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם... מַדּוּעַ תִּתְּנָשְׂאוּ עַל קְהַל ה' (טז, א-ג)

מה מלמדות אותנו 4 היסודות שבבריאה?

בפרשת השבוע אנו קוראים את הסיפור המפורסם של "מחלוקת קורח ועדתו", סיפור שהתחיל עם הרבה הומור וקומדיה - והסתיים עם כאב עמוק והמון טרגדיה, וכדלהלן:

בתחילה קורח ועדתו עשו צחוק מהתורה ומצוותיה ומהמנהיג משה ואחיו אהרון הכהן (רש"י י"ז ג' ומדרש תהלים א'), אך סופם שפגעה במ יד ה' והם נענשו בשריפה (במדבר רבה י"ח י"ט) ונבלעו באדמה והארץ חנקה אותם לאט לאט (מדרש לקח טוב ל"ג ט"ז) וגם כל רכושם ניקבר עימם (ירושלמי סנהדרין פ"י ה"א), ואפילו שמם שהיה רשום בכל מיני שטרות וספרי יחוס - נמחה ונמחק באופן פלא (סנהדרין ק"ט ע"ב). והטרגדיה הגדולה ביותר שארעה לקורח ועדתו, זה שהם נענשו לנצח נצחים ונמחו גם מהעולם הבא (לדעת ר"ע שם).

וכל זאת למה? מדוע הבורא נלחם מלחמת חורמה בקורח ועדתו והשמיד אפילו את שמם ורכושם? מפני שהמחלוקת מאוסה מאוד בעיני ה' - ואין הוא חפץ שיישאר ממנה ומאנשיה כל זכר, לא ישיר ולא עקיף, לא מהם ולא מרכושם, ואפילו לא משמם (פני משה בירושלמי סנהדרין פ"י ה"א).

עד כאן ההיסטוריה של קורח ועדתו. אלא שכל מי שמעיין בפרשה - מיד מְרִים גבה או שנים, ומי שיש לו שלושה גבות - מרים את שלושתן. מדוע?

מפני שכרגע הכרזנו קבל עם ועולם שהבורא מתעב את המחלוקת ולא חפץ שיישאר ממנה שריד ופליט, ומשום כך הוא מחה את קורח ועדתו ושמם ורכושם. מצד שני בהמשך הפרשה מסופר שה' מצווה את משה לקחת את המחטות של אותם 250 בעלי מחלוקת ולעשות מהם ציפוי למזבח ולהפוך אותם "לחתיכה אחת מגוף המזבח", כפי שמכנה זאת הגמרא (מנחות צ"ט ע"א).

במילים אחרות ה' מבקש ממשה שיעשה אנדרטה לאותם בעלי מחלוקת, והוא מצווה גם שהאנדרטה הזו תהא במשכן הקדוש, ועליה יקריבו את הקורבנות! כיצד זה יתכן? התשובה על כך מאוד מעניינת, והיא מתמצתת במילים "מסירות נפש".

פירוש: אותם 250 איש שהקטירו במחטות הללו - ידעו שמתוך כל קבוצתם רק אחד ישאר חי וכל השאר ימותו, אלא שנתעוורו עיניהם ושכלם - וכל אחד מהם היה בטוח שהוא מקריב לשם שמים והוא זה אותו אחד שיינצל.

וכיון שהם התכוונו להקטיר לכבוד ה' - והם מתו באותה הקטרה, הגם שהם טעו בדמיונם ושגגו במחשבתם והיו בעלי מחלוקת, מכל מקום ההקטרה הזו מכונה "מסירות נפש" והמחטות הללו התחבבו מאוד אצל ה', והוא ציווה שיעשו מהם ציפוי למזבח, מפני שהמזבח זו גם בחינה של "מסירות נפש", שהרי הקורבן הוא במקום נפש האדם (עיין במשך חכמה י"ז ב').

לא יאומן! מצד אחד בורא עולם מאבד ומוחה את בעלי המחלוקת, ואפילו את שמם וממונם. מצד שני אפילו האנשים הללו כאשר הם מסרו נפש - זה היה חביב ואהוב על הבורא, עד כדי כך שהוא הנציח את מסירות נפשם במשכן הקדוש, ועשה להם "אנדרטה" על המזבח.

פרשת קרח

החשבון העדין הזה כל כך עמוק ומתוק, והמסר הטמון בו חד וברור כראש הגפרור ולא ניתן למחוק ממנו אפילו פרור, ונחזור עליו במילים ברורות:

יהודי יקר,

לא משנה מי אתה ומה מעמדך הרוחני, ואפילו אם הנך רחוק מה' - וחלוש וכתוש ברוחניות - ונמצא במצב רעוע ופגוע וגרוע כמו שהיה לקורח ועדתו שיצאו חוצץ כנגד ה' ותורתו.

דע לך שאם תמסור נפש למען ה' - ואפילו באופן חד פעמי, המסירות נפש הזו תהא חביבה ואהובה על הבורא עד מאוד, ובאותה נקודה אתה זכאי לכתר 'מושלם'.

(כפי שראינו כאן אצל מקטירי הקטורת שהם אומנם הקטירו את הקטורת למען ה' מתוך מסירות נפש, אך מצד שני בו זמנית הייתה תלויה על גבם קופה גדולה של שרצים ואיסורים חמורים, כמו מחלוקת וכו').

מי שמתעמק בחשבון הזה כהוגן ומפנים את הדברים "הלכה למעשה", שואב מכאן כוחות רוחניים ועידוד רב - ועבודת ה' שלו מקבלת בעיניו ערך הרבה יותר גבוה, ובפרט אם היא באה מתוך קשיים - מתוך מסירות נפש.

על פי זה מיושבת קושיה נוספת 'בתחביר של הפסוקים', שכתוב בהם כך:

אָמַר אֶל אֱלֹעָזָר... וַיִּרְם אֶת הַמַּחֲתֹת מִבֵּין הַשְּׂרָפָה וְאֶת הָאֵשׁ זָרָה הַלְּאֵה כִּי קִדְּשׁוּ: אֶת מַחֲתֹת הַחֲטָאִים הַלְּאֵה בְּנִפְשֵׁתָם, וְעָשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צְפוּי לְמַזְבֵּחַ, כִּי הַקְּרִיבִם לִפְנֵי ה' וַיִּקְדְּשׁוּ...

והשאלה נשאלת: מדוע התורה כותבת את המילים "את מחתות החטאים הלאה בנפשתיכם" בסמיכות למילים "ועשו אתם ריקעי פחים צפוי למזבח"?

למה התורה לא ציינה זאת כבר בפסוק הקודם - והרי שם גם הוזכרו המחנות (שאלה זו שואל גם הפנים מאירות י"ז ב').

אך לפי מה שראינו כעת, השאלה מתיישבת. מפני שהסיבה והזכות של אותם מחנות להגיע לעוצמה של "ועשו אתם ריקעי פחים צפוי למזבח" - נמצאת במילים "החטאים הלאה בנפשתיכם", שבמילים הללו התורה מספרת לנו על מסירות הנפש של מקטירי הקטורת, כפי שראינו מקודם.

אלו שתי נקודות מרכזיות שהפרשה מלמדת אותנו, [1] האסון שבמחלוקת. 2. מעלת 'מסירות נפש חד פעמית' למען ה', ואפילו אם באותו זמן שאר עבודת ה' של האדם חסרה - ומצבו הרוחני קשה מאוד].

בפרשה אנו מוצאים פנינה נוספת, וכדרכם של יהודים נציג את הדברים בצורת 'שאלה ותירוץ'. מהי השאלה?

פרשת קורח פותחת במילים יִיקַח קִרְחָן וַיִּצְהַר בְּן לֵוִי וַיִּדְתֵּן וְאֶבְיָרָם בְּנֵי אֱלִיאָב... כאשר המילה וַיִּדְתֵּן מופיעה עם אות ו' החיבור. אך בהמשך הפרק כותבת התורה "העלו מסביב למשכן קרח דתן וַאֲבִירָם... וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן קִרְחָן דְּתֵן וְאֶבְיָרָם...", וכאן המילה דתן מופיעה פעמיים בלי אות ו' החיבור. ומדוע אין אחידות בתחביר הפסוקים?

פרשת קרח

מפני שהתורה רוצה לגלות לנו סוד גדול בתורת המחלוקת, ולהודיע לנו שבתחילה נלחמו במשה שתי קבוצות. קבוצה אחת של "קורח", וקבוצה אחת של "דתן ואבירם". ומדוע הקבוצות הללו חלקו על משה?

קורח חלק על משה מחמת שלפי דעתו הוא היה צריך לקבל את המינוי הנכבד של "נשיא בני קהת". וכיון שמשה פעל אחרת ומינה במקומו את אליצפן, קורח חלק עליו (רש"י ט"ז א').

אך דתן ואבירם חלקו על משה בגלל סיבה אחרת, וכפי שמגלה לנו המדרש שדתן ואבירם היו רשעים ובעלי מחלוקת מאז ומעולם - וכבר שנים ארוכות שהם ניסו להתנגח בה' ובתורת משה בכל הזדמנות (המדרש מביא ראיות לכך), וכאשר הם ראו בפרשתנו שקורח חולק על הנהגת משה - מיד הצטרפו לחגיגה וחיזקו את המחלוקת, "סתם"! לא בגלל שהם הזדהו עם טענות קורח, אלא פשוט עניין אותם דבר אחד. שיהיה בלגן ומהומה ואנדרלמוסיה, וחוסר שלום בעם ישראל (מדרש אגדה ומדרש הגדול, הובאו באוצר המדרשים).

כך זה היה בהתחלה. שתי קבוצות חלקו על משה, אך למרות המכנה המשותף שלהם - היה ביניהם הבדל עמוק. קורח חלק בגלל סיבה שלדעתו הייתה נכונה ומוצדקת, ואילו דתן ואבירם חלקו סתם - מחמת רשעותם.

לכן בתחילה כתבה התורה קִרְחַ וְדִתְנָ וְאַבְיָרִים, מפני שבאמת מדובר בשתי קבוצות שונות, שהרי כל אחד חלק על משה מטעם אחר.

אך לאחר מכן קורח התדרדר ביראתו והתעוות בהשקפתו ועשה צחוק מהתורה ומצוותיה כפי שמובא במדרש באריכות, ומחלוקתו על משה סתתה כבר לכיוון אחר - לכיוון של רשעות, וקורח ודתן ואבירם הפכו כבר ליחידה אחת, יחידה החולקת על משה "סתם", מה שנקרא מחלוקת לשם מחלוקת.

לכן בהמשך הפרשה כתבה התורה קִרְחַ וְדִתְנָ וְאַבְיָרִים (ט"ז כ"ה + כ"ז) בלי ו' החיבור, מפני שכבר לא היו כאן שתי קבוצות - אלא רק קבוצה אחת רעה וקלוקלת, החולקת על משה "סתם", מתוך רשעות. מכאן אנו למדים יסוד גדול בהלכות מחלוקת, ואנו כבר מבינים היטב למה חז"ל המשילו את המחלוקת לאש. מפני שלמחלוקת ולאש יש 3 תכונות זהות.

1) לאש יש תכונה שהיא מתעצמת כל רגע והיא נוסעת הלאה ומתפרסת על שטחים נוספים, והיא לא נשארת באותו מקום שהדליקו אותה.

כך גם המחלוקת. אפילו אם האדם נכנס למחלוקת בגלל כל מיני סיבות וחשבונות מעניינים (כפי שקרה לקורח בתחילה), בסופו של דבר המחלוקת מתעצמת ומתפרצת ונוסעת הלאה ומאבדת לאדם את השכל הישר ומקהה את חושיו הרוחניים ומכלה בתוכו כל חלקה טובה ולחלוחית קדושה, עד כדי כך שהוא אפילו יהיה מסוגל לעשות צחוק מהתורה ומצוותיה רח"ל, כפי שראינו אצל קורח וחבורתו.

2) האש אוכלת ומשמידה הכל. היא מתיכה ברזל וממיסה זכוכית ופלדה, ואפילו חורכת את הסלעים והאדמה, וכאשר היא מתעצמת ומגיעה לרמה של פצצת אטום - בכוחה גם למחוק עולם ומלואו. ולמרבה הצער, התכונה זו קיימת גם במחלוקת.

כן כן, המחלוקת משמידה כל חלקה טובה. בכוחה להרחיק לבבות ולהביא לגירושין בין בני זוג ולהפריד קהילות ולהחריב את בית המקדש ולגרום לצרות ואסונות, ובפרשה אנו רואים שהמחלוקת כילתה לקורח את כל מה שהיה לו, גם ברונחניות וגם בגשמיות, והוא ורכושו ושמנו נמחקו מהעולם...

פרשת קרח

3) לאחר שהאש כבתה - את נזקיה אי אפשר לשקם, ובגד או בית שנשרפו הרי הם אבודים לנצח... אותו דבר המחלוקת.

המחלוקת הינה נזק בלתי הפיך, ומה שנספה והושמד באש המחלוקת - קשה מאוד להחזיר. תשאלו אפילו את סניור קורח! למרות שלאחר שנבלע באדמה הוא כבר הבין היטב את טעותו - זה לא עוזר לו, ועד היום הוא בלוע שם ופיו מכריז בכל רגע "משה אמת ותורתו אמת ואנחנו שקרנים" (עיין במעשה על כך בגמרא ב"ב עד ע"א).

את הדבר הזה ראינו בשידור חוזר במעשה של קמצא ובר קמצא - שבגינם התגלגל חורבן בית המקדש כמבואר בגמרא באריכות (גיטין נ"ה ע"ב), ועד היום אנו משלמים את מחיר אותה מחלוקת ושנאת החינם שהתחילה אז.

לכן המילה "מחלוקת" מורכבת מהאותיות "חולק מת", להודיעך שהמחלוקת מביאה על האדם בחינה של מוות והרס בלתי הפיך, ובכוחה לכלות לו הכל ולהפסידו בעולם הזה ובעולם הבא... וזה גם מעוגן בתורת הגימטרייה:

מחלוקת גימטרייה 585 &
(עם הכולל) 8 זהו אסון
שמכלה הכל גימטרייה 585 &

עד כאן הבנו שהמחלוקת מסוכנת ובכוחה להעביר את האדם על דעתו ודתו ולטרפד אותו מהעולם הזה והעולם הבא. אך ברשות הקוראים החביבים נעלה כאן עדכון קטן בעניין, עדכון שיצר הרע מסתיר מאנשים רבים. מה כוונת המשורר?

רבים חושבים שמחלוקת זה ללכת ראש בראש עם הזולת ולפתוח בריב ומריבה. אך לא כולם יודעים שגם אם חלילה נקלע האדם למחלוקת שלא באשמתו, אלא שהוא מסתגר בתוך ד' אמותיו ושומר על זכות השתיקה - ולא נלחם כדי לעצור את המחלוקת, האדם הזה גם זוכה לכתר העלוב של "בעל מחלוקת", והוא אף עובר על איסור 'לאו' מהתורה. היכן אנו רואים את העדכון הזה בפרשה?

על הפסוק "יִקַּם מִשֵּׁה יִלְךְ אֶל דָּתוֹ וְאֶבְיָרְם יִלְכוּ אַסְרֵי זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל" (ט"ז כ"ה), כותבת הגמרא כך: מכאן שאין מחזיקין במחלוקת. וכל המחזיק במחלוקת - עובר על הלאו החמור של "ולא יהיה כקרח וכעדתו" (במדבר י"ז ה'), והוא אף ראוי לקבל בגין כך צרעת (סנהדרין ק"י ע"א), ובמדרש מובא גם שהוא נקרא רשע (תנחומא ישן כ"א).

משום כך, למרות שהצדק היה עם משה, לא רק שהוא לא נלחם בקורח כדי להעמידו על מקומו, אלא הוא אף חיזר אחריו והגיע לבקרו ביחד עם זקני ישראל, כדי לרצות אותו ולעצור את המחלוקת (תנחומא ישן ה', ותנחומא ג').

המסר הנלמד מכאן הוא חד וברור!

מי שנקלע למחלוקת... ואפילו שלא באשמתו... (כמו שקרה למשה הצדיק שקורח חלק עליו שלא בצדק), למרות זאת חייב אותו אדם להכניע את עצמו ולטרוח למען השלום ולחזר אחר פתרון המחלוקת, ואף לו נלחם את עצמו בכך שהוא לא אשם. ומי שלא נוהג כך, נכשל בלאו דאורייתא של "ולא יהיה כקרח וכעדתו".

במילים אחרות: גם אם הנך סבור שאתה מושלם והצדק איתך - והבעיה היא בחבר בשכן בשדכן... לעולם אל תאפשר מצב של צילבה וברוגז ומחלוקת. ואם כבר נוצרה המחלוקת, עליך לעשות מהפכה ולפעול

פרשת קרח

להחזרת האחדות, ולהילחם למען השלום.

אם היינו חיים את ההלכה הזו ומהדרים בה כראוי, היינו פותרים לעצמנו 99% ממגוון הבעיות שמקיפות אותנו בעניינים של "בן אדם לחברו". בעיות שכנים, שלום בית, סכסוכי עובד ומעביד וכו', אלא שהשטן דואג שנעשה את כל החומרות וההידורים שבתורה - בכל מקום, חוץ מחומרות והידורים בנושא שלום ודרכי שלום.

וכאן המקום להזכיר את דבריה הנוקבים של הגמרא שכתבה כך:

אמר רבי יוחנן, לא חרבה ירושלים, אלא על שדנו בה דין תורה. והגמרא שואלת: ומה הפגם בכך? והגמרא עונה: הפגם הוא שלא נהגו לפני משורת הדין, ולא חיזרו אחר השלום (ב"מ ל ע"ב), והרי כתוב בפסוק: "וְהָאֵמֶת וְהַשְּׁלוֹם אֶקְבֹּ" (זכריה ח' י"ט)! פירוש: האדם היהודי לא צריך לחזר רק אחר "האמת", אלא אחר "האמת והשלום". וכאשר יש התנגשות בין האמת לשלום, אזי צריכים לבחור בשלום.

עד כאן השכלנו להבין היטב שמחלוקת זו אש. ונשאלת השאלה: "כיצד מכבים את האש הזו?" האם יש איזה מתכון רשום לכך? תתפלאו לשמוע, אבל יש גם יש.

לימדונו חכמנו ז"ל שבבריאה יש "ארבעה יסודות" - וכל דבר גשמי שבעולם מורכב מארבעת היסודות אלו או מחלקן, ואלו הן: אש, מים, רוח, עפר (רמב"ם יסודי התורה פרק ד א + ב). ובארבעת היסודות הללו רמוזה המחלוקת, ודרכי ההצלה ממנה. האש - זו המחלוקת, הרוח המים והעפר - אלו דרכי ההצלה ממנה, וברשות הקוראים הנחמדים נרחיב יותר את הדברים:

האש - מרמזת על המחלוקת, כפי שראינו מקודם שהמחלוקת והאש זהות בשלושה תכונות. משמידות הכל, מתפרסות הלאה, את נזקיהן כמעט ואי אפשר לשקם. והרוצה להינצל מהמחלוקת, יאמץ לעצמו את שלושת הכלים הבאים:

רוח - זכור שאש בלי רוח לא יכולה להתקיים, והיא דועכת ונגמרת. כך גם המחלוקת. אם לא תזרים רוח ותלבה את האש, אם לא תיסחף אחר המחלוקת ולא תענה לצד השני, בסופו של דבר המחלוקת תיעצר. שהרי מחלוקת נוצרת כאשר יש 'שני צדדים'. אך אם תבטל את דעתך למען השלום ותשמור על איפוק וותרנות, סופה של המחלוקת לדעוך ולחלוף.

מים - אין מים אלא תורה... לא מספיק לשמור על איפוק, אלא צריך גם ללמוד תורה ומוסר ולהבין את חומרת המחלוקת וגודל נזקה, ולהתמלא ביראת ה'.

ומה יהיה אם למרות הכל יצר הרע בוער באדם ומסית אותו להיכנס למחלוקת מחמת כל מיני חשבונות מסחריים ורווחים גשמיים, והיצר לוחש לאדם באוזן שאם הוא יכנס למחלוקת - הוא ירוויח מכך. כיצד אותו אדם יכול להתמודד מולו?

עפר - זכור מה ארע לקורח שנבלע בעפר... תפנים שמחלוקת לעולם אי אפשר להרוויח - ובאמצעותה מאבדים את הכל, גם את העולם הזה וגם את העולם הבא, ואל תיתן ליצר הרע להטעות אותך בפלפולי סרק "שאם תכנס למחלוקת - תרוויח".

האמת היא "שבעפר" טמון עוד כלי חזק וענק שניתן להפעיל כנגד יצר הרע...

פרשת קרח

עפר - זכור לאן אתה הולך... יהודי יקר, זכור שהחיים הם זמניים וסופם שהם חולפים ונגמרים, ויבוא יום שתעמוד למשפט לפני מלך העולם על כל מעשיך, משפט שיקבע את גורלך לנצח, והמשפט הזה יהיה על דקדוק האמת. ומה תעשה אז כאשר מלך המלכים ישאל אותך: בני יקירי, למה נכנסת למחלוקת ושנאת חינם וציערת אותי - ובמעשיך גרמת לעיכוב בניין בית המקדש והארכת הגלות? מדוע לא התבוננת במחלוקת קורח ועדתו - ולמה לא למדת משם מוסר השכל ואורחות חיים על גנות המחלוקת?

וכי לחינם הכנסתי את הסיפור הזה לתורה? ומה נענה אז?

אם נשנן היטב את ארבעת התכונות הללו של אש (מחלוקת) רוח מים ועפר (התרופה למחלוקת), בעזרת ה' נשרוד את הניסיון בשלום ונצליח להתרחק מכל מחלוקת כמטחוי קשת, ונרוויח גם בעולם הזה וגם בעולם הבא.

מה דעתכם לאמץ את הרעיון?